

1.1. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW EDUKACJI W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Samo zjawisko globalizacji jako proces rozwijający się stopniowo, ulegający ostatnio przyspieszeniu, trwający i nie mogący być uważany za zakończony, nie może być traktowany jako nieszczęście. Wręcz przeciwnie – otwiera możliwości permanentnego wzrostu gospodarczego w skali światowej przez czerpanie doświadczeń i nauk od innych, ułatwia dzielenie się inspirującymi pomysłami w zakresie techniki, kultury, w tym edukacji. Proces globalizacji – wnosi więcej szans aniżeli ryzyka; nie jest wymysłem ideologów a uwarunkowany jest ciągłą przebiegającą ewolucją systemów społecznych; przemianami uwarunkowanymi wzrostem wiedzy określonych grup społecznych; wiedzy będącej podstawą rozwoju myśli technologicznej, a co za tym idzie – rozwoju cywilizacyjnego. Zatem bez przesady można przyjąć, że prawidłowości występujące w rozwoju cywilizacyjnym powodują ulepszenie sposobów komunikacji pomiędzy ludźmi, to zaś wpływa na drastyczny wręcz wzrost obrotów towarowych i przepływów kapitałowych oraz postęp technologiczny. Tego procesu globalizacji nie daje się powstrzymać, „dobrymi chęciami” jego przeciwników, bowiem ze względu na jego uwarunkowania ma on być obiektywny, empirycznie sprawdzalny. Powstrzymanie tego procesu musiałoby przebiegać poprzez istotne zminimalizowanie luk lub w ogóle wyeliminowanie z życia narodów jego uwarunkowań, co oznaczałoby najpierw, „zastój wiedzy” jaką posiadała ludzkość w jej historycznym rozwoju we wszystkich dziedzinach. Na taką perspektywę kraje rozwijające się zgodzić się nie mogą. Skoro przyjmujemy, że globalizacja daje więcej szans aniżeli ryzyka, to z tego wynika, że należy w procesie globalizacji poszukiwać priorytetów dla wzbogacenia tych szans. Do takich priorytetów należy wiedza w zakresie różnych dziedzin życia, stanowiącej podwaliny w poszukiwaniu strategicznych i taktycznych sposobów działań na rzecz osiągnięcia korzystnych dla narodów szans życiowych. Globalizacja oznacza – jak się wydaje – głównie koncentrację władzy gospodarczej. Ten stan rzeczy może rodzić negatywne konsekwencje dla określonych grup społecznych, mogą np. konsumenci być poddani swoistemu terrorowi przez wyrafinowaną działalność producentów i handlowców. W procesach globalizacji można odnaleźć inne negatywne skutki dla pewnych grup ludnościowych, których omawianie wykracza poza ramy opracowania. Ale też globalizacja ma szerszy zakres zalet, pomijanych przez jej przeciwników. Jedną z ważnych z nich jest swoiste eliminowanie egoizmów narodowościowych, przejaskrawianych postaw nacjonalistycznych: narodowościowych, etnicznych, religijnych. Globalizacja zmniejsza poczucie zagrożenia w Unii państw, np. jedno drugiemu z nich może udzielić wzajemnej pomocy. Jeżeli np. w jednym z nich pojawia się zagrożenie energetycznego zapotrzebowania, to taka sytuacja przestaje być niebezpieczna ze względu na realizację strategii uwzględniającej zabezpieczenie energetyczne wszystkich państw członkowskich.

Nasz, polski udział w Unii Europejskiej, rozpoczęty 1 maja 2004 roku, wiąże się z uznaniem przez Polskę za własne cele, jakie ministrowie UE i Komisja Europejska przyjęli 14 lutego 2002 r. Jak wiadomo – ich przyjęcie zostało poprzedzone posiedzeniem Rady Europy w którym udział wzięli szefowie państw i rządów w Lizbonie w marcu 2000 roku.

Przyjęto wówczas za cel strategiczny osiągnięcie do roku 2010 takiego układu, w którym gospodarka europejska powinna stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, z podkreśleniem i silnym akcentem – gospodarką opartą na wiedzy, taką która będzie zdolna do permanentnego i trwałego wzrostu, stwarzająca kolejne i lepsze zarazem miejsca pracy, wymagające coraz większej liczby pracowników lepiej wykształconych.

Realizacja tak określonych celów wymaga, między innymi ciągłego postępu systemów edukacji w krajach Unii Europejskiej, ich modernizacji z dużym zawsze wyprzedzeniem. Procesy modernizacyjne

muszą nie tylko nadążać za zmianami w sferze technologicznej, cywilizacyjnej i kulturalnej, lecz winny posiadać perspektywiczną wizję strategii modernizacyjnej, skoro przyjęto priorytet, że gospodarka europejska ma być najbardziej konkurencyjna i dynamiczna na świecie i że ten oczekiwany sukces ma być oparty na wiedzy.

Wymaga podkreślenia, że w pierwszym 10-leciu XXI wieku edukacja w Europie ma charakter narodowy, można rzec – regionalny. W tych systemach edukacyjnych odnajdujemy bogactwo tych systemów i kultur, są to elementy odzwierciedlające tożsamość narodową poszczególnych państw członkowskich należących do Unii. Tę różnorodność systemów edukacyjnych należy traktować jako wspólne dobro Unii, ukazuje ta różnorodność obszar Unii Europejskiej jako ten, w którym systemy oświatowe rozwijające się w specyficznych warunkach społecznych i kulturowych w poszczególnych krajach członkowskich.

Zróżnicowania placówek edukacyjnych odnosiły się do takich kwestii jak: różne zasady naboru do szkół, w których nauka zaczyna się i kończy w różnym czasie, przyznawane kwalifikacje, stopnie i tytuły odzwierciedlały różnorodność programów nauczania i systemów kształcenia.

Przykładem takiego zróżnicowania może być obowiązek szkolny. Jego zróżnicowanie pokazują dane w poniższej tabeli:

OBOWIĄZEK SZKOLNY	
Kraj	Przedział wieku
Belgia	6–18 lat
Dania	7–16 lat
Niemcy	6–18 lat
Grecja	6–15 lat
Hiszpania	6–16 lat
Francja	6–16 lat
Irlandia	6–15 lat
Włochy	6–14 lat
Luksemburg	4–15 lat
Holandia	5–16 lat
Austria	6–15 lat
Portugalia	6–15 lat
Finlandia	7–16 lat
Szwecja	6/7–15/16 lat
Wielka Brytania: Anglia i Walia	5–16 lat
Płn. Irlandia	4–16 lat
Szkocja	5–16 lat

Program rozwoju systemów oświatowych w krajach Unii Europejskiej przedstawiony został przez Komisję Europejską i Radę ds. Edukacji Europejskiej. Jest to wszechstronny program obejmujący także człony systemu edukacji jak: Szkolnictwo podstawowe, średnie, zawodowe, wyższe i kształcenie ustawiczne. Już w Lizbonie w 2000 roku w programie zawarto środki i metody służące do stymulowania i mierzenia postępu w systemie edukacyjnym, przy czym wskazywano na środki służące do rozpowszechniania najlepszych, sprawdzonych już rozwiązań systemowych, mających zapewnić większą zbieżność w dążeniu do wspólnych celów edukacyjnych w Unii Europejskiej. Uczyniono to w celu ułatwienia państwu członkowskim stopniowe wypracowanie własnej polityki oświatowej. To podejście w celu uzyskania większej zbieżności w systemie edukacyjnym pozwala na szersze wzajemne porównywanie i równocześnie uczenie się na doświadczeniach innych państw członkowskich. Zmiany i reformy w systemie oświatowym w poszczególnych krajach członkowskich winny korzystać z programu rozwoju systemów edukacji w krajach Unii Europejskiej.

Zadania przyjęte przez Komisję Europejską i Radę ds. Edukacji Europejskiej przyjętą w 2002 roku, do której od maja 2004 roku zostali włączeni członkowie Unii, w tym Polska, miała doprowadzić do rozwiązań systemowych, w których od 2010 roku sytuacja oświatowa ma opierać się na poniższych priorytetach:

- edukacja w Europie ma osiągnąć najwyższy poziom i ma stanowić wzór pod względem jakości i użyteczności edukacyjnej;

- ma być zapewniona kompatybilność systemów edukacyjnych, w myśl której to zasady członkowie wspólnoty europejskiej będą mieli możliwość swobodnego wyboru miejsca kształcenia i zatrudnienia;
- przyjęta została zasada uznawania kwalifikacji szkolnych i zawodowych w poszczególnych krajach Unii;
- ma być zagwarantowana możliwość uczenia się przez całe życie;
- Europa ma być otwarta na współpracę z innymi regionami, w których są miejsca najbardziej atrakcyjne dla studentów, nauczycieli akademickich i stricte naukowców;

Te ambitne, a równocześnie – zdaniem twórców tych priorytetów – mają mieć zasadniczy wpływ na kształt przyszłych reform systemu edukacyjnego w krajach członkowskich. Aktualnie są już prowadzone działania, zgodnie z odnośnymi postanowieniami Traktatu, poprzez realizację programu, „Socrates” i „Leonardo da Vinci”.

Opracowany przez Radę ds. Edukacji Europejskiej program zawiera trzy cele strategiczne i 13 celów bardziej szczegółowych. Celami strategicznymi są:

1. Poprawa jakości i efektywności systemów edukacji w Unii Europejskiej, wymuszonej nowymi zadaniami rozwoju wiedzy, zmieniających się metod i treści nauczania.

Realizacja tego strategicznego celu wymaga koncentracji na pięciu celach bardziej szczegółowych.

Przyjęto następujące:

- a) podniesienie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli;
- b) rozwijanie kompetencji i umiejętności potrzebnych społeczeństwu wiedzy;
- c) zapewnienie powszechnego dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- d) zwiększenie rekrutacji w dziedzinie nauk ścisłych i technicznych
- e) optymalne wykorzystanie zasobów

2. Ułatwienie powszechnego dostępu do systemów edukacji

Ten strategiczny cel jest zgodny z ważną zasadą kształcenia ustawicznego, przy czym obejmuje trzy cele bardziej szczegółowe, a mianowicie:

- a) tworzenie otwartego środowiska edukacyjnego;
- b) czynienie procesu kształcenia bardziej atrakcyjnym ;
- c) wspieranie aktywności obywatelskiej przez zapewnienie równości szans

3. Otwarcie systemów edukacji na środowisko i świat dla efektywniejszego dostosowania edukacji do potrzeb pracy zawodowej i wymagań wynikających z postępującego procesu globalizacji. Ten cel strategiczny wymaga uwzględnienia pięciu celów szczegółowych, i tak:

- a) wzmocnienie integracji ze światem pracy, co oznacza z procesami produkcyjnymi, dystrybucyjnymi, komunikacyjnymi i przepływem kapitałów;
- b) stymulowanie przedsiębiorczości;
- c) istotną poprawę w zakresie nauki języków obcych
- d) rozwijanie wymiany doświadczeń edukacyjnych;
- e) rozwijanie współpracy europejskiej.

Niezależnie od przedstawionych celów wskazano na środki konieczne z punktu widzenia stymulowania i monitorowania skuteczności ich realizacji. Odpowiedzialnością za realizację zarysowanych celów strategicznych i bardziej szczegółowych obciążono kraje Unii Europejskiej. Te unijne cele edukacyjne winny być uwzględniane, jako postulat *de lege ferenda*, przy tworzeniu systemu normatywnego, w całej jego hierarchicznej strukturze, odnoszącego się do procesów edukacyjnych. Przejawia się w tym założeniu trend przystosowawczy do standardów Unii Europejskiej, co nie oznacza, że państwa członkowskie nie mogą doskonalić swój system edukacyjny przy wykorzystaniu wyników badań porównawczych poszczególnych krajów członkowskich.

Proces realizacji wspólnych celów oświatowych wymaga uczestnictwa w nim wszystkich krajów Unii.

Przed państwami Unii stoją więc dalekosiężne i nietłwne do rozwiązania problemy edukacyjne. Teżę tą można udowodnić choćby ilustracją zadań, jakie stoją chociażby przed realizacją celu dotyczącego sylwetki dyrektora szkoły, jego przygotowania zawodowego. Publikacja EURYDICE pt. Dyrektorzy szkół w Unii Europejskiej jest przykładem wymagań stawianych dyrektorom szkół w Unii Europejskiej w wybranych państwach członkowskich. Wymagania te przedstawione są w poniższej tabeli, a źródłem zawartych w niej danych jest:

EURYDICE: Europejska Sieć Informacji. Informacje te winny zainteresować dyrektora polskiej szkoły.

Tabela 2. Dyrektorzy szkół w Unii Europejskiej

KRAJ	Wymagane kwalifikacje i wykształcenie	Wymagane doświadczenie zawodowe	Procedury kwalifikacyjne	Mianowanie	Zakres obowiązków i działalności	Zarządzanie szkołą
Belgia francuskojęzyczna	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania, bez formalnego przygotowania na urząd dyrektora.	Dziesięcioletni staż pracy pedagogicznej.	<i>Brevet de promotion</i> – dokument potwierdzający awans po odpowiednich egzaminach pedagogicznych i administracyjnych.	Przez <i>powoir organisateur</i> (osoba fizyczna lub instytucja odpowiedzialna za szkołę);	Zadania koordynacyjne na wszystkich szczeblach; różne zakresy działalności w poszczególnych sieciach oświatowych.	Odpowiada za zarządzanie szkołą i zadania z tym związane; realizuje ustawy i rozporządzenia, a także polecenia kompetentnych władz szkolnych.
Belgia flamandzkojęzyczna	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania.	Dziesięcioletni staż pracy pedagogicznej.	Egzamin i wgląd w akta personalne.	Minister edukacji.	Zadania koordynacyjne głównie w zakresie pedagogicznym, przy czym zakres działalności rozciąga się również na zarządzanie szkołą,	Odpowiada za zarządzanie szkołą.
Dania	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania.	Doświadczenie w pracy pedagogicznej.	Publiczne ogłoszenie konkursu na urząd dyrektora szkoły; wybór na podstawie CV i rozmowy z radą gminną lub okręgową.	Przez gminę lub okręg.	Różne obowiązki w zależności od władz lokalnych, autonomia w zakresie organizacji i dydaktyki, mała swoboda działania w zarządzaniu szkołą.	Przedkłada radzie szkoły (<i>skolebesty-relse</i>) program pracy do zatwierdzenia; odpowiada za sprawne funkcjonowanie szkoły; opiniuje zatrudnianie personelu.
Niemcy	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania w szkole danego typu.	Doświadczenie zawodowe i staż pracy na stanowisku kierowniczym w szkole tego samego typu lub na tym samym szczeblu nauczania, na który ogłoszono konkurs na posadę	Wybór na podstawie kwalifikacji, wiedzy zawodowej i doświadczenia zawodowego; częściowy udział gminy i korporacji odpowiedzialnej za finansowanie lub <i>Schulzkonferenz</i> .	Przez Ministerstwo Kultury landu.	Odpowiada za wszystkie kwestie dydaktyczno-wychowawcze; współpracuje z <i>Lehrerkonferenz</i> i <i>Schulzkonferenz</i> .	W szkołach publicznych odpowiada wspólnie z ministerstwem landu i administracją gminy za wszystkie zadania związane z zarządzaniem, dba o wykonywanie uchwał <i>Schulzkonferenz</i> .
Grecja	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania.	Doświadczenie w pracy pedagogicznej.	Wybór na podstawie ściśle określonych kryteriów (wykształcenie, sprawozdanie z przebiegu służby, doświadczenie, kwalifikacje) i sprawozdania komisji, w skład której wchodzi nauczyciele, rodzice i przedstawiciele lokalnej korporacji.	Na podstawie wniosków złożonych przez rady regionalne prefekt wybiera dyrektora szkoły i mianuje go na okres czterech lat.	Koordinacja pracy grona pedagogicznego.	Wykonuje polecenia ministerstwa.
Hiszpania	Formalne potwierdzenie kwalifikacji pedagogicznych i ukończenie dodatkowego szkolenia dla dyrektorów szkół.	Pięcioletni staż pracy pedagogicznej i co najmniej rok pracy w danej placówce.	Odpowiadający za prowadzenie szkoły <i>consejo escolar del centro</i> wybiera dyrektora szkoły na okres czterech lat.	Przez administrację za zgodą <i>consejo escolar del centro</i> na okres czterech lat.	Podjęcie ostatecznych decyzji w sprawach administrowania szkołą, finansów, organizacji procesu dydaktycznego.	Ponosi odpowiedzialność prawną za szkołę, dba o realizację decyzji podejmowanych na różnych szczeblach władzy.
Francja	Urzędnik mianowany kategorii A. Obowiązkowe przeszkolenie.	Szkoły podstawowe: co najmniej trzyletni staż pracy pedagogicznej; Szkoły	Szkoły podstawowe: umieszczenie na liście kwalifikacyjnej; Szkoły średnie;	Szkoły podstawowe: przez <i>Inspecteur d'Academie</i> (nadzór szkolny); Szkoły	Szkoły podstawowe: dba o umiejętne prowadzenie szkoły i realizację prze-	Szkoły średnie: odpowiedzialny za sprawne funkcjonowanie szkoły; przewod-

KRAJ	Wymagane kwalifikacje i wykształcenie	Wymagane doświadczenie zawodowe	Procedury kwalifikacyjne	Mianowanie	Zakres obowiązków i działalności	Zarządzanie szkołą
		średnie: pięcioletni staż pracy pedagogicznej.	w drodze konkursu lub z listy kwalifikacyjnej.	średnie: tymczasowe mianowanie na wniosek <i>Recteur d'Academie</i> (dyrektor okręgu nadzoru szkolnego).	pisów prawnych i administracyjnych. Szkoły średnie: organ wykonawczy szkoły; przedstawiciel państwa.	niczy radzie nadzorczej, (<i>conseil d'administration</i>), przygotowuje jej uchwały i je realizuje.
Irlandia	Status wykwalifikowanego nauczyciela (po ukończeniu studiów nauczycielskiego z dobrymi wynikami) na dany szczebel nauczania.	Doświadczenie w pracy pedagogicznej (w szkole podstawowej przynajmniej pięcioletni staż).	Podstawą wyboru są kwalifikacje, dotychczasowe osiągnięcia, ocena wiedzy zawodowej i rozmowa z władzami kościelnymi lub komisją kwalifikacyjną powoływaną przez <i>board of management</i> .	Przez <i>board of management</i> .	Odpowiedzialność przede wszystkim w kwestiach pedagogicznych; rozkłada się różnie, w zależności od szkoły.	Kieruje szkołą według ramowych założeń <i>board of management</i> (gremium odpowiedzialające za organizację).
Włochy	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania (w placówkach wychowania przedszkolnego świadectwo uprawniające do wykonywania zawodu lub dyplom ukończenia szkoły wyższej)	Pięcioletni staż pracy pedagogicznej Bez specjalnego dodatkowego szkolenia	Krajowa procedura kwalifikacyjna (konkurs) dla poszczególnych typów szkół, wyboru dokonuje się na podstawie posiadanych kwalifikacji	Przez ministra	Odpowiedzialny za prowadzenie szkoły Koordynacja wszystkich spraw szkoły	Ponosi odpowiedzialność prawną za szkołę, kierowanie szkołą z zachowaniem poleceń ministerstwa i uchwał <i>consiglio di circolo/d'istituto</i> (gremium odpowiedzialające za prowadzenie szkoły)
Luksemburg	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania	Doświadczenie zawodowe nie jest wprawdzie wymagane ustawowo, ale w praktyce jest nieodzowne	Wybór dokonywany przez radę na szczeblu rządowym na wniosek kompetentnego ministra	Przez Wielkiego Księcia	Bezpośredni przełożony wszystkich osób zatrudnionych w szkole, wypełnia polecenia ministerstwa.	Kierowanie szkołą ze ścisłym zachowaniem poleceń ministerstwa
Holandia	Status wykwalifikowanego nauczyciela.	Doświadczenie w pracy pedagogicznej, odpowiednia wiedza z zakresu zarządzania szkołą.	Przez <i>bevoegd gezag</i> (urząd odpowiedzialający za organizację szkoły)	Przez <i>bevoegd gezag</i>	Odpowiada za codzienne prowadzenie szkoły	Odpowiada za ogólne prowadzenie szkoły, współpracę nad planowaniem nauczania oraz polityką rozwoju personelu
Austria	Kwalifikacje pedagogiczne wymaga nie na danym szczeblu szkolnym	Okres zatrudnienia jest jednym z kryteriów podczas oceny kandydata	<i>Bundeslehrer</i> po ogłoszeniu konkursu, spośród trzech uprzednio wybranych kandydatów wyboru dokonuje minister w rządzie federalnym <i>Landeslehrer</i> wybo ru dokonują władze oświatowe w rządzie kraju związkowego	<i>Bundeslehrer</i> przez ministra w rządzie federalnym <i>Landeslehrer</i> przez władze oświatowe w rządzie kraju związkowego Mianowanie na czas nieokreślony	Bezpośredni przełożony wszystkich osób zatrudnionych w szkole, kierowanie szkołą, prawnie me ma żadnego wpływu na zatrudnianie nauczycieli	Realizuje ustawy, rozporządzenia i polecę ma władz szkolnych, realizuje decyzje przedstawicieli partnerów społecznych
Portugalia	Kwalifikacje pedagogiczne wymagane na danym szczeblu nauczania Dodatkowe szkolenie z zakresu zarządzania szkołą i oświatą	Pięcioletni staż pracy pedagogicznej	Wyboru dokonuje <i>conselho de escola</i> (gremium odpowiedzialne za prowadzenie szkoły) po przeprowadzeniu otwartego konkursu	Przez <i>conselho de escola</i> na cztery lata, zatwierdzenie decyzji przez dyrektora regionalnego urzędu szkolnego, możliwe ponowne mianowanie	Realizuje wspólnie podjęte decyzje	Zapewnia realizację uchwał <i>conselho de escola</i>

KRAJ	Wymagane kwalifikacje i wykształcenie	Wymagane doświadczenie zawodowe	Procedury kwalifikacyjne	Mianowanie	Zakres obowiązków i działalności	Zarządzanie szkołą
Finlandia	Kwalifikacje pedagogiczne i dodatkowe kwalifikacje z zakresu zarządzania szkołą.	W zasadzie nie wymaga się doświadczenia zawodowego	W zależności od gminy (przez gminną komisję do spraw szkolnictwa lub pełnomocnika do spraw edukacji z gminnego urzędu szkolnego)	W zależności od gminy, okres urzędowania jest ustalony na szczeblu gminy	W niektórych szkołach wybiera nauczycieli, w innych jest to zadaniem gminnych władz szkolnych	Kieruje i nadzoruje prowadzenie szkoły
Szwecja	Ukończenie krajowego programu szkoleniowego dla dyrektorów szkół (30 dni)	Wymagane są odpowiednie kwalifikacje pedagogiczne, gminy i promuje ustalać do danych kryteria	Zadanie rad gminnych i rad prowincji	Przez radę gminną lub prowincji	Dyrektor ds. pedagogicznych i przełożony personelu, ustala program pracy szkoły, sledzi i ocenia wyniki działalności szkolnej	Organizuje pracę szkoły, koordynuje pracę personelu i zapewnia środki do realizacji zadań
Zjednoczone Królestwo (Anglia, Walia, Irlandia Płn.)	Status nauczyciela wykwalifikowanego	Doświadczenie w pracy pedagogicznej, odpowiednia wiedza z zakresu zarządzania szkołą.	Po publicznym ogłoszeniu konkursu wyboru dokonuje się na podstawie CV i rozmów kwalifikacyjnych	Przez gremia odpowiadające za organizację szkoły	Odpowiedzialny za organizację, zarządzanie i kontrolowanie pracy szkoły	Wspólnie ze szkołą forming body lub board o governors (gremia odpowiadające za organizację) ustala ogólną politykę szkoły
Szkocja	Bachelor s degree szkoły wyższe lub równorzędne	Ukończenie dwuletniego okresu próbnego i przyjęcie w rejestr członkowską General Teaching Council for Scotland oraz co najmniej dziesięcioletni staż pracy (w administracji bądź nauczaniu)	Po publicznym ogłoszeniu konkursu przeprowadza się rozmowę kwalifikacyjną, w której uczestniczą przedstawiciele lokalnych władz oświatowych, miejscowej społeczności i School Board (gremium doradcze)	Przez regionalny urząd do spraw edukacji	Wspólnie ze School Board (gremium doradcze) odpowiada za kierowanie i zarządzanie szkołą, realizuje uchwały	Odpowiada za zarządzanie szkołą

Ramy obecnego opracowania nie przewidują omawiania całokształtu struktur administracji szkolnej, wymaganych kwalifikacji i doświadczeń zawodowych, procedur kwalifikacyjnych, zakresu obowiązków z zarządzania szkołą, zakresu oceny dyrektorów w poszczególnych państwach. Są to problemy, z których każdy z nich wymaga odrębnych opracowań, w dodatku badań porównawczych i uwidocznienia występujących różnic w państwach członkowskich.

Przedstawiona tabela dotycząca tylko dyrektorów szkół w wyróżnionych w niej państwach członkowskich, może stanowić podstawę do analizy porównawczej z zastaną w tym zakresie sytuacją w Polsce. Taki tabelaryczny sposób może mieć zastosowanie do różnych, a wymienionych wyżej struktur administracji szkolnej. Na tle takich tabelarycznych wskaźników wyłania się pytanie o to, czy istnieje i w jakim stopniu możliwość unifikacji różnych struktur systemu edukacyjnego dla unijnych procesów przystosowawczych.

Można wyrazić zapatrywanie, że dla najbliższej i dalszej przyszłości jest to proces konieczny, na tle rozwoju procesów globalizacyjnych, a procedury legislacyjne winny w szybszym tempie przyczynić się do rozwijania strategicznych celów stojących przed systemem edukacyjnym, coraz bardziej zbieżnym z edukacyjnym systemem Unii Europejskiej.